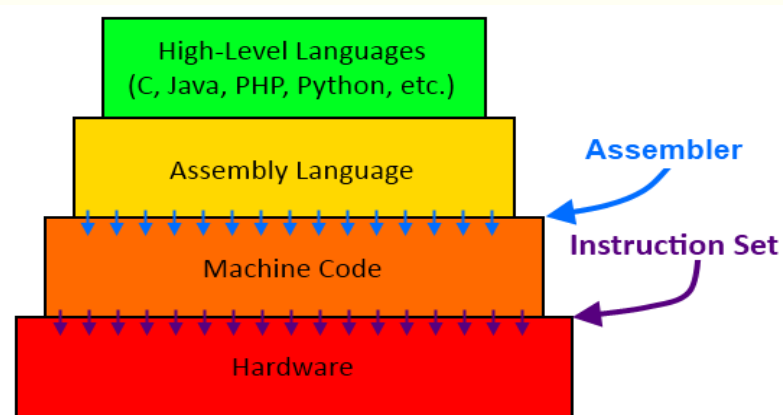

ТРАНСЛЯЦІЯ ПРОГРАМНОГО КОДУ

Питання 2.4.

Види мов програмування

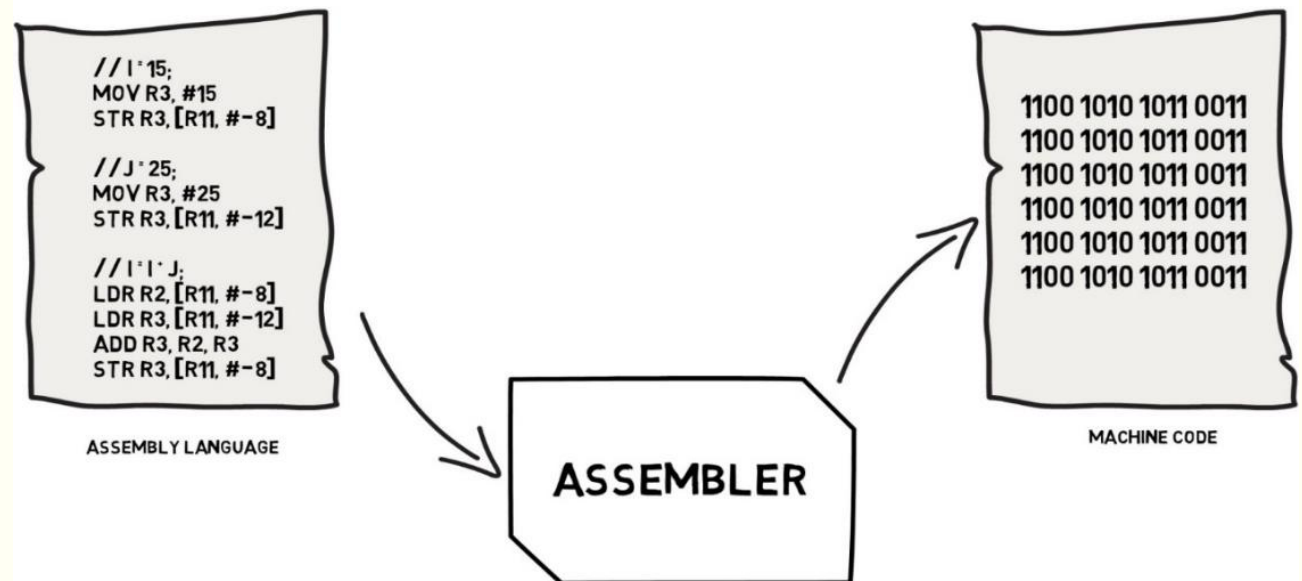
Machine code	Instruction	Addressing mode	Example
0000	STORE	Address	STO 12
0001	LOAD	Number	LDA #12
0010	LOAD	Address	LDA 12
0100	ADD	Number	ADD #12
1000	ADD	Address	ADD 12
1111	HALT	None	HALT

C code: `d[3] = d[2] + a;`

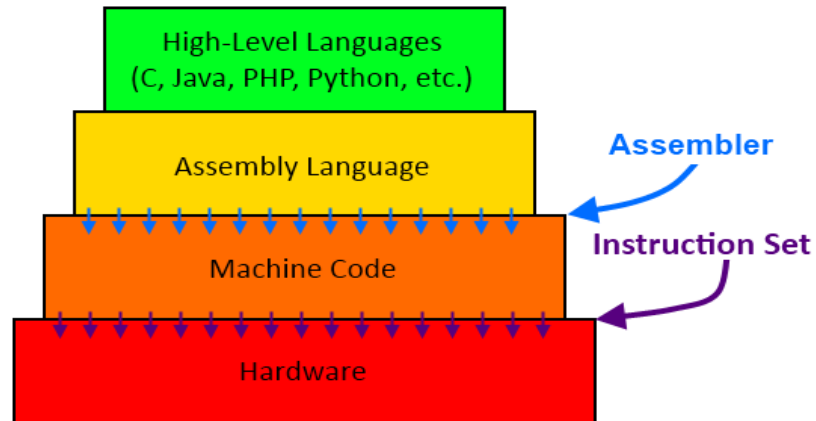
Assembly: `# addi instructions as before`

```
lw    $t0, 8($s4)  # d[2] is brought into $t0
lw    $t1, 0($s1)  # a is brought into $t1
add   $t0, $t0, $t1 # the sum is in $t0
sw    $t0, 12($s4) # $t0 is stored into d[3]
```

- **Машинний код** – набір команд (інструкцій), які виконуються безпосередньо центральним процесором без транслятора.
- **Машинно-орієнтовані (низькорівневі) мови програмування** – кожна команда відповідає одній команді процесора

Мови високого рівня

- Наближені до англійської мови, легше сприймаються людиною
- Не залежать від комп'ютера

C

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    printf("Hello, world!\n");
    return 0;
}
```

D

```
module helloworld;
import std.stdio;
void main() {
    writeln("Hello, world!");
}
```

Delphi

```
Program Hello_World;
{$APPTYPE CONSOLE}
Begin
    WriteLn('Hello, world!');
End.
```

Hello

h

Lisp

"Hello, world!"

Boo

```
import System.Drawing
import System.Windows.Forms
f = Form()
f.Controls.Add(Label(Text: "Hello, world!", Location: Point(40,30)))
f.Controls.Add(Button(Text: "Ok", Location: Point(50, 55), Click: {Application.Exit()}))
Application.Run(f)
```

Groovy

```
println "Hello, world!"
```

Perl

```
print "Hello, world!\n";
```

Мови високого рівня

Java <pre>class Hallo { public static void main(String[] args) { System.out.println("Hello, world!"); } }</pre>	C++ <pre>#include <iostream> using namespace std; int main() { cout << "Hello, world!" << endl; return 0; }</pre>	Lua <pre>print("Hello, world!")</pre>
JavaScript <pre>document.writeln('Hello, world!');</pre>	Objective-C <pre>#import <Foundation/Foundation.h> int main() { NSLog(@"Hello, world!"); return 0; }</pre>	Ruby <pre>puts 'Hello, world!'</pre>
Autolt <pre>MsgBox(0, "", "Hello, world!")</pre>	This=That <pre>x=Hello, world! x=print</pre>	Whitespace
	Tcl <pre>puts "Hello, world!"</pre>	

- Дуже часто для виводу використовуються вбудовані функції – іменовані блоки коду, які дозволяють вивести на екран текст, що передається (тут – Hello, world!)

BASIC

```
10 PRINT "Hello, world!"
```

Blitz Basic

```
Graphics 800,600
SetBuffer BackBuffer();
Text 10, 10, "Hello, world!"
Flip
WaitKey()
End
```

Brainfuck

```
[-]+++++++
++[>+++++++
>+++++++++
>++++>+++>+<<<<<-]>++.
>+.+++++++.
.+++.>++++.
>++.<<+++++++.------
-.+++.------.------
.>>+.
```

Haskell

```
main = putStrLn "Hello, world!"
```

B

```
main() {
    printf("Hello, world!");
}
```

COBOL

```
000100 IDENTIFICATION DIVISION.
000200 PROGRAM-ID.        HELLOWORLD.
000900 PROCEDURE DIVISION.
001000 MAIN.
001100     DISPLAY "Hello, world!".
001200     STOP RUN.
```

Python

```
import sys
sys.stdout.write("Hello, world!")
```

R

```
cat ("Hello, world!")
```

C#

```
class MainClass
{
    public static void Main()
    {
        System.Console.WriteLine("Hello, world!");
    }
}
```

HTML

```
<!DOCTYPE HTML PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.01//EN"
    "http://www.w3.org/TR/html4/strict.dtd">
<head><title>Hello, world!</title></head>
<body><p>Hello, world!</p></body>
```

Visual Basic

```
Imports System
Module Module1
    Sub Main()
        Console.WriteLine("Hello, world!")
    End Sub
End Module
```

SQL

```
SELECT "Hello, world!" AS message;
```

Smalltalk

```
Transcript show: 'Hello, world!'
```

PHP

```
<? echo "Hello, world!" ?>
```

troff/groff

```
\f(CW
Hello, world!
```

MACHINE CODE

```
B4 09 8D 16 0D 01 CD 21 B8 00 4C
CD 21 48 65 6C 6C 6F 2C 20 77 6F
72 6C 64 21 24
```

Fortran

```
program hello
    write(*,*) "Hello, world!"
end program hello
```

LOLCODE

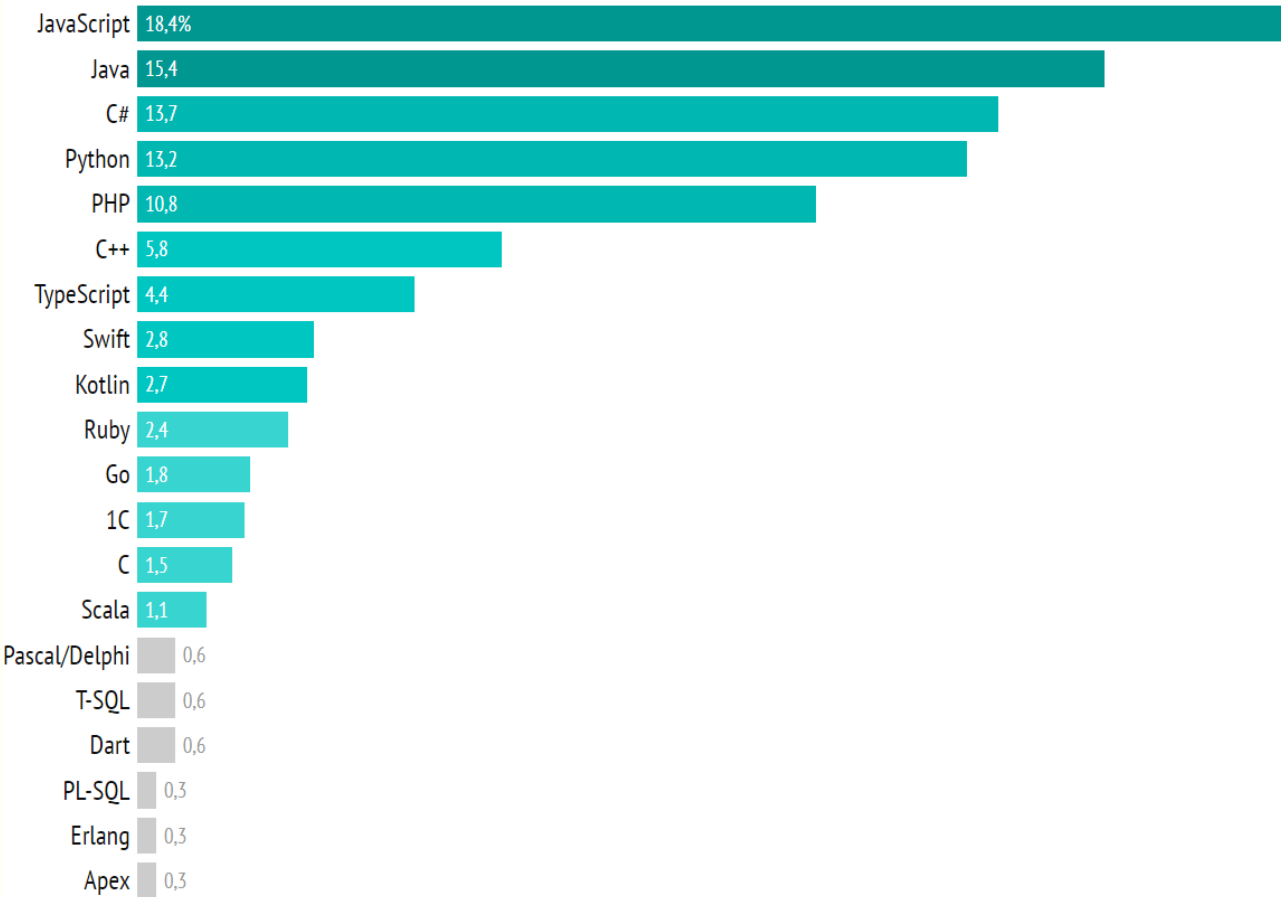
```
HAI;
    CAN HAS STDIO?;
    VISIBLE "HAI WURLD!";
KTHXBYE;
```

History

While small test programs existed since the development of programmable computers, the tradition of using the phrase "Hello, world!" as a test message was influenced by an example program in the seminal book "The C Programming Language". The example program from that book prints "hello, world" (without capital letters or exclamation mark), and was inherited from a 1974 Bell Laboratories internal memorandum by Brian Kernighan, "Programming in C: A Tutorial", which contains the first known version. The first known instance of the usage of the words "hello" and "world" together in computer literature occurred earlier, in Kernighan's 1972 Tutorial "Introduction to the Language B".

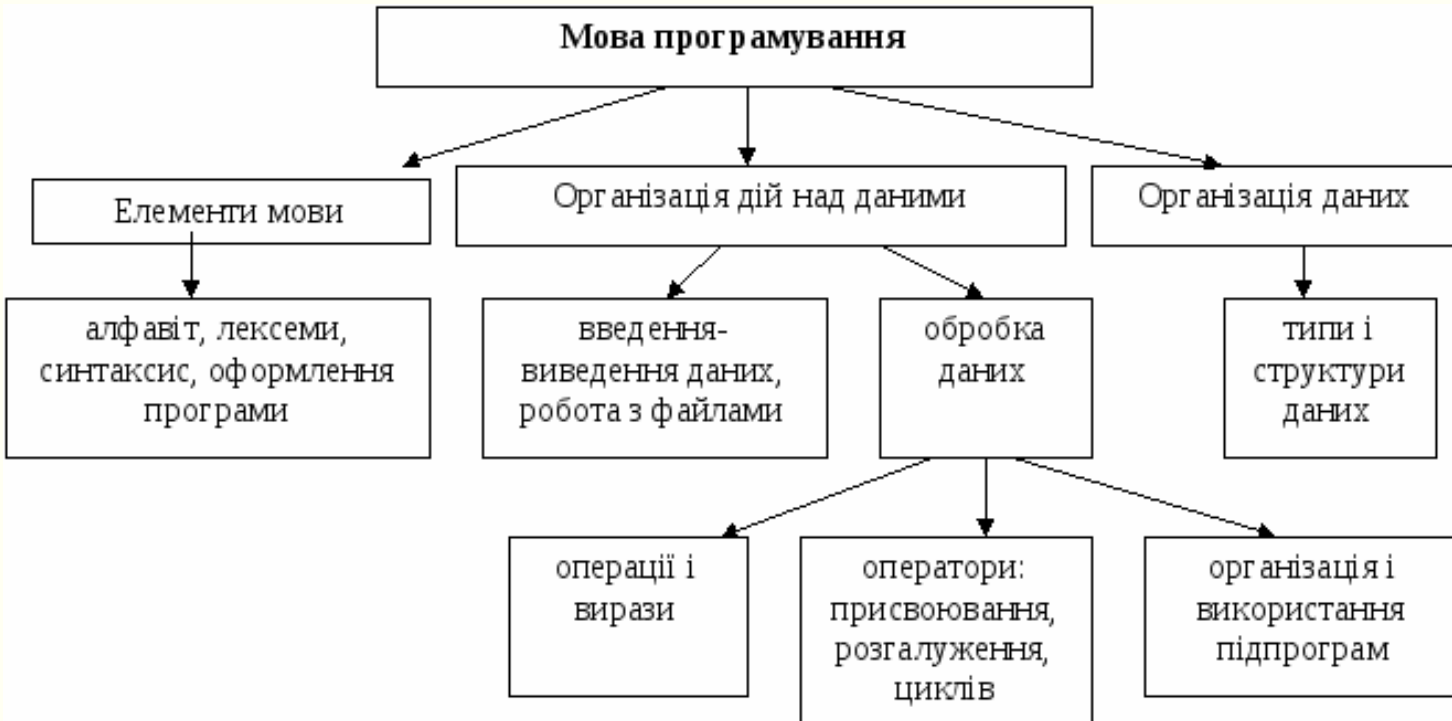
Source: http://en.wikipedia.org/wiki/Hello_world_program

Популярні мови програмування (Україна, січень 2020)

- JavaScript суттєво випередив Java і став найпопулярнішою мовою програмування.
- слід звернути увагу на Dart — він одразу зайняв, не сказати щоби велику, але досить помітну нішу.
- Відбувається падіння популярності JVM та ріст JS-екосистеми (JavaScript, TypeScript).
 - Схоже, на серверах JVM стек поступається Node.js.
- Темпи зменшення популярності C# призупинилися — можливо, це пов'язано з розповсюдженням .NET Core.
- Загалом:
 - Ріст: Python, TypeScript, Dart, і... 1C.
 - Спад: Java, PHP, Objective-C та Scala.

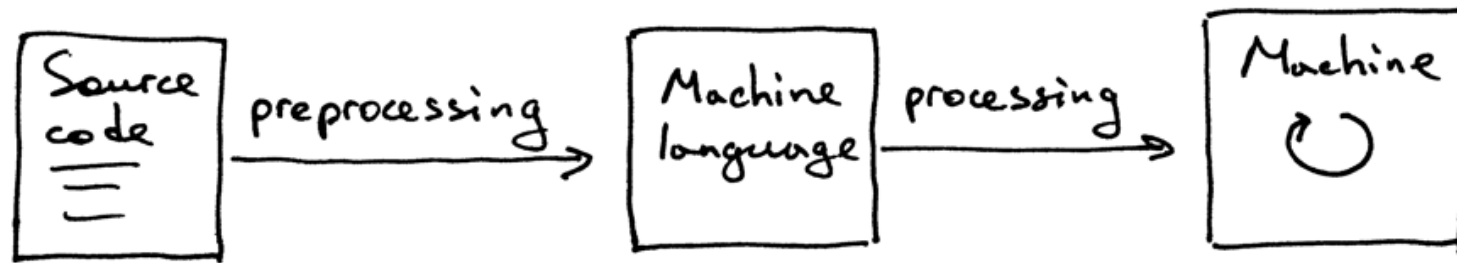
Програмування мовою високого рівня

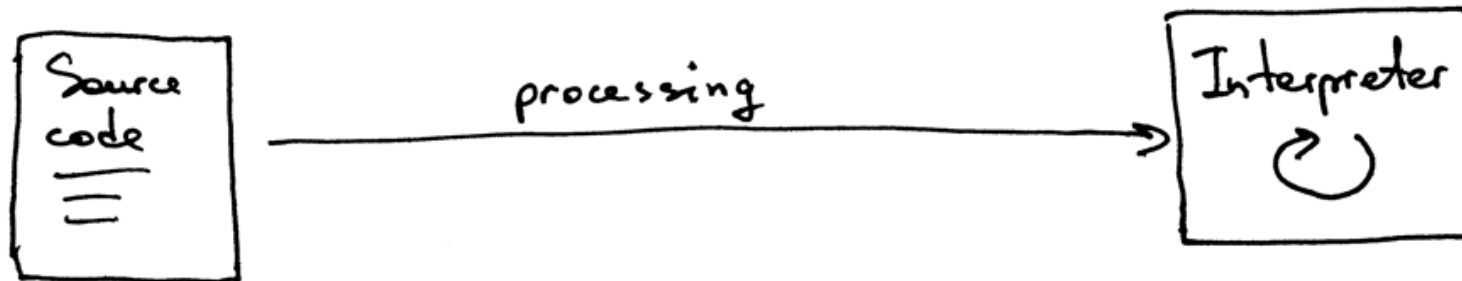
- **Мова програмування** визначає набір лексичних, синтаксичних і семантичних правил, що задають зовнішній вигляд програми і дії, які виконає комп'ютер під її управлінням.
 - **Лексика** – сукупність слів у мові.
 - **Синтаксис** вивчає граматичну будову словосполучень та речень у мові.
 - **Семантика** – смислове значення слів.
- Мова програмування призначена для передачі команд і даних від людини до комп'ютера.
 - Природні мови використовуються для спілкування людей між собою.

Компілятор vs інтерпретатор

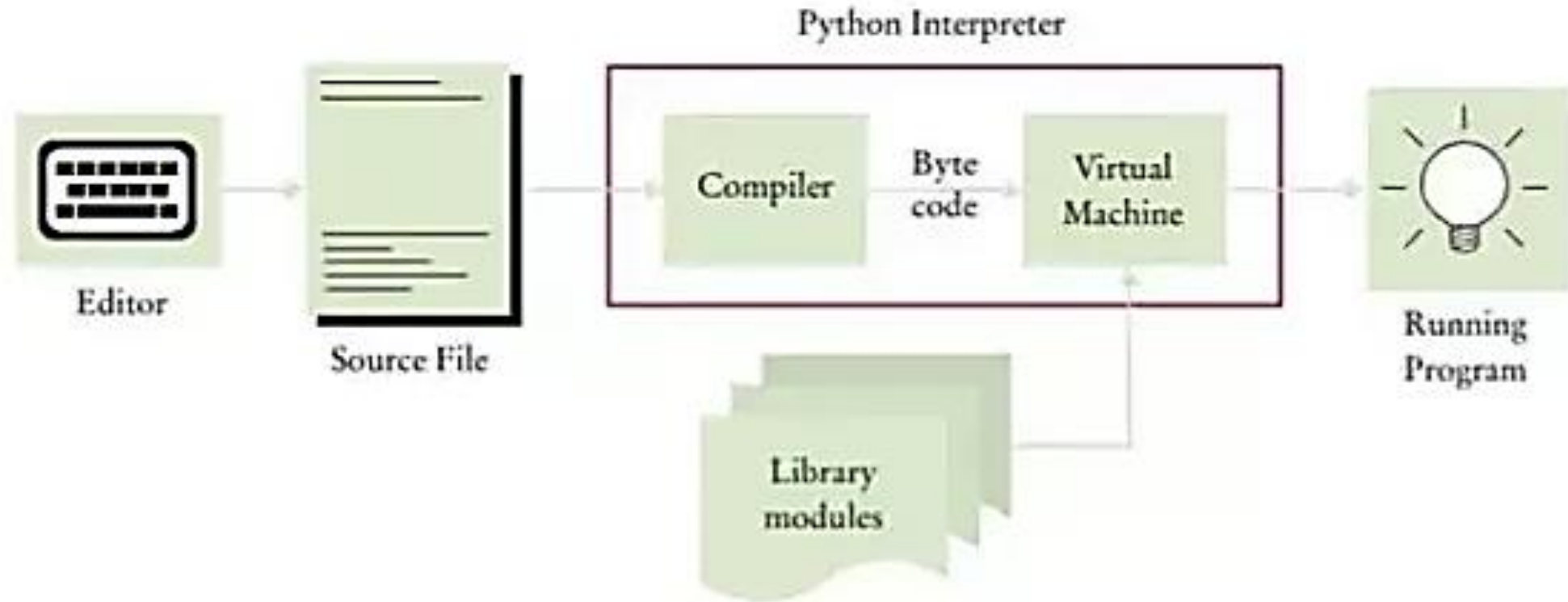
Compiler

Interpreter

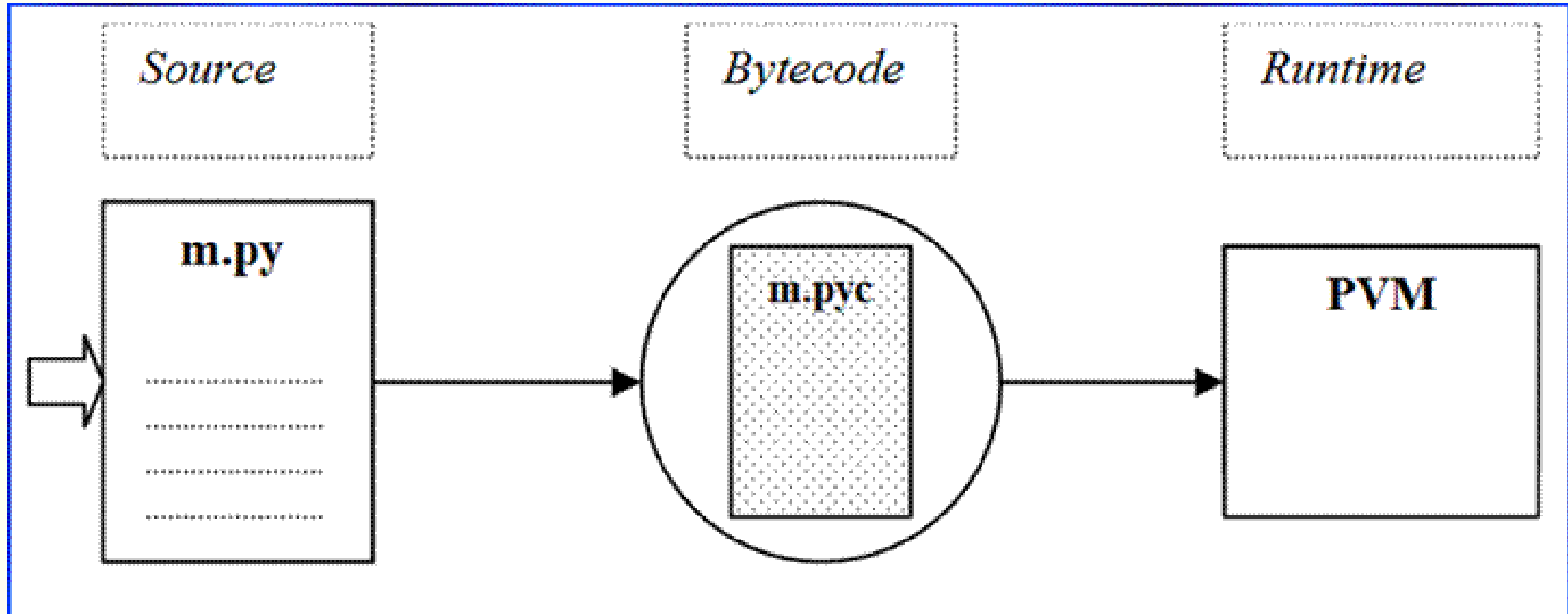
Як первинний код Python запускається на виконання?

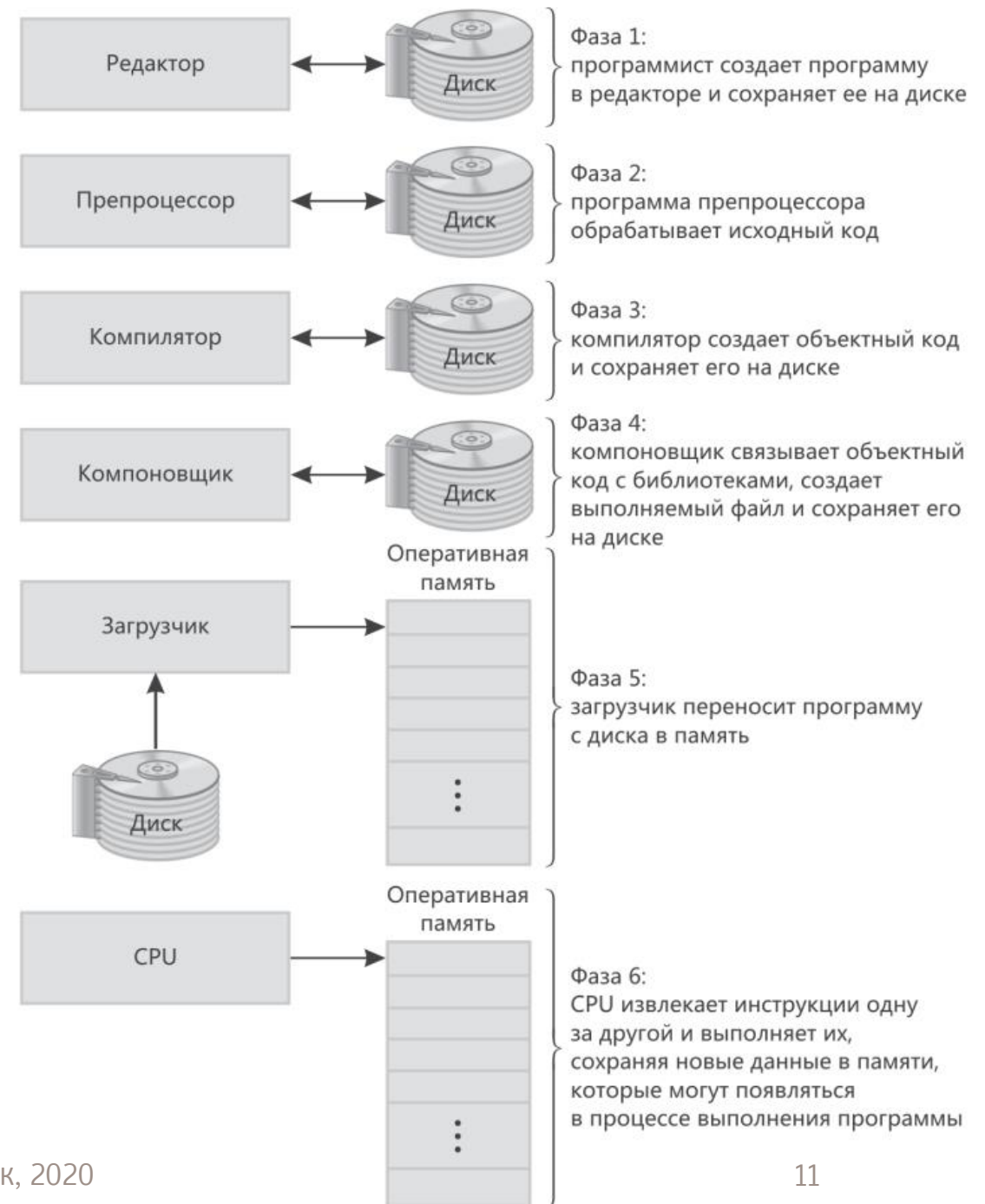
Програма мовою Python працює напряму з первинного коду.

- Він конвертується в проміжну мову, яка потім транслюється в машинну мову.

Компіляція Python-програми

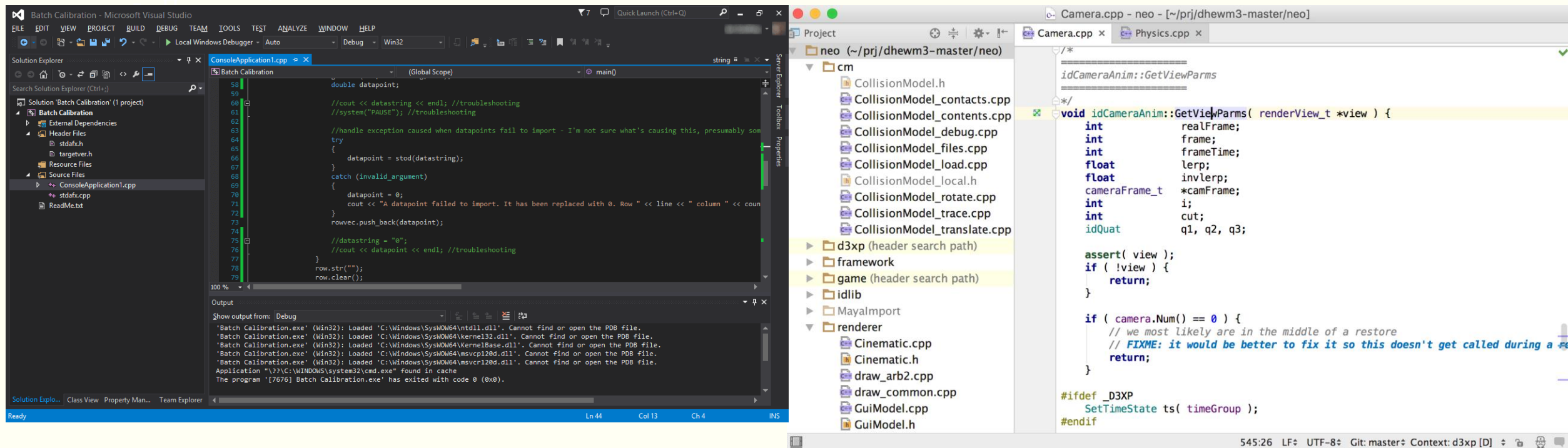

Етапи, які проходять програми, що написані мовою С

Фаза 1: створення програми

- Visual Studio (Windows, Mac OS X)
 - Clion (Windows, Mac OS X, Linux)
 - Eclipse (Windows, Mac OS X, Linux)
- Введення першого коду програми відбувається в програмі-редакторі.

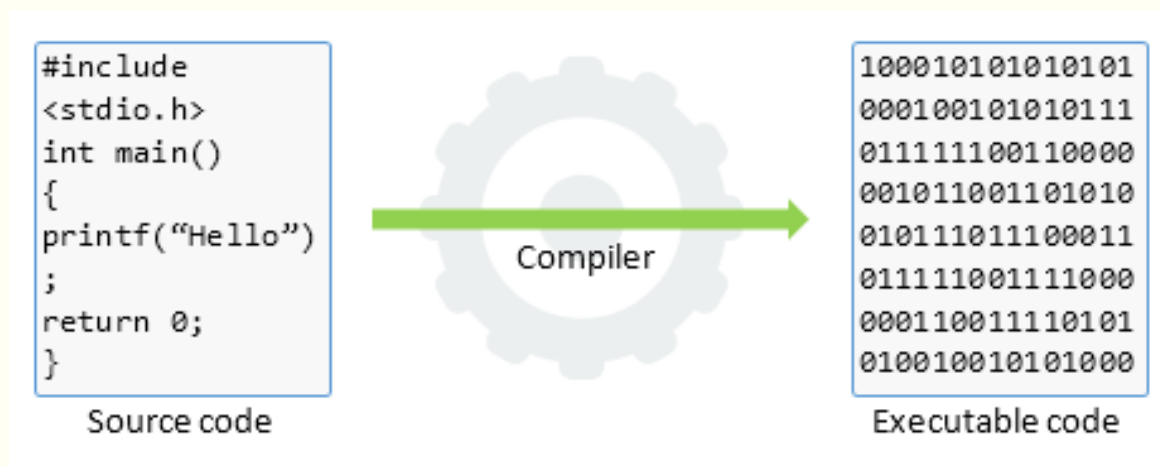

Фаза 2: препроцесинг

- Ви даєте команду *скомпілювати* програму.
 - Компілятор трансліює первинний код програми в машинний (об'єктний) код.
- У системах на мові С перед фазою трансляції автоматично запускається *програма-препроцесор*.
 - Препроцесор мови С виконує спеціальні команди, які називають *директивами препроцесора*.
 - Вони визначають операції, які повинні бути виконані до компіляції.
 - Зазвичай це підключення інших файлів та заміна деяких ділянок тексту.
- Директиви препроцесора в С починаються з символу #. Поширені:
 - `#include` – включення файлів у проект
 - `#define/#undef` – оголошення/відміна констант і макросів
 - `#ifdef / #else / #endif / #ifndef / #if / #elif` – умовна компіляція
 - `#pragma` – інструкції компілятору в коді

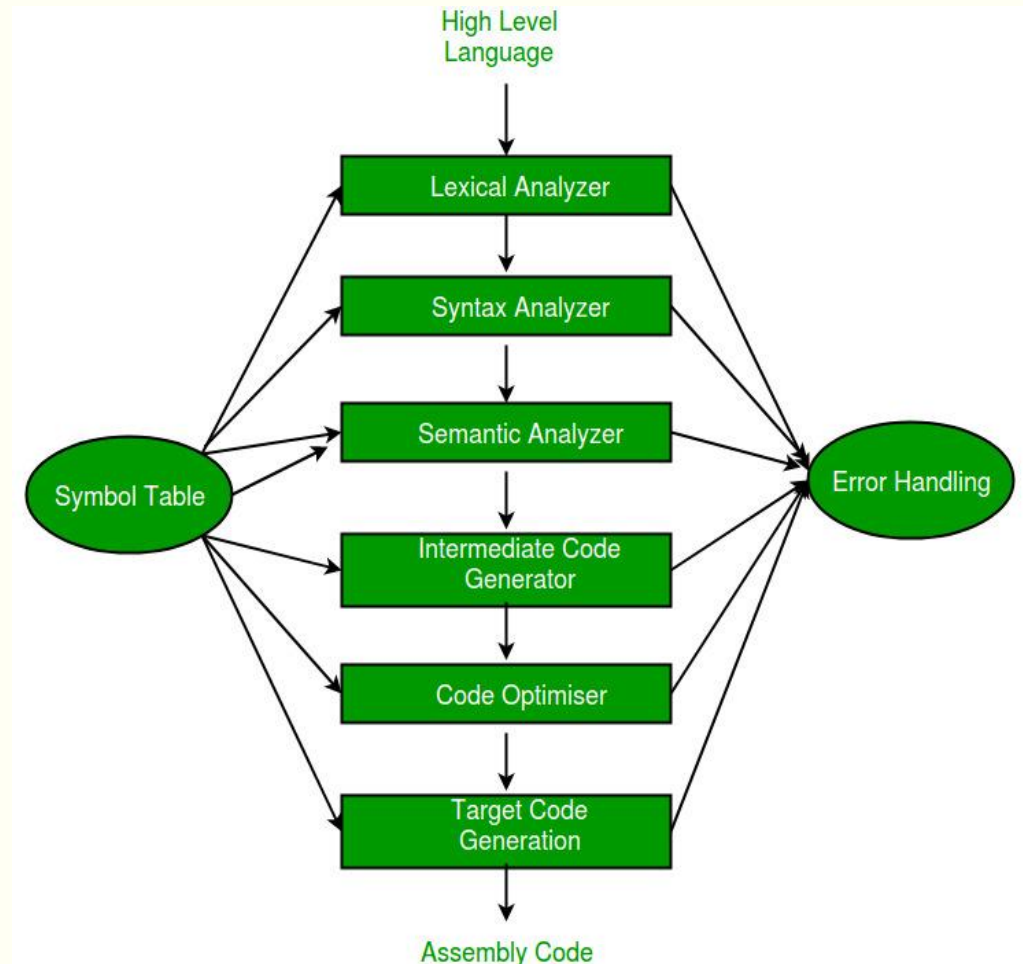
Фаза 3: компіляція програми

- У фазі 3 компілятор транслює програму мовою С в машинний код.
 - Якщо він не зможе розпізнати інструкцію, генерується синтаксична помилка, оскільки це вважається порушенням правил мови.
 - Щоб допомогти виправити помилкову інструкцію, компілятор виводить повідомлення.
 - Стандарт С не визначає конкретний текст повідомлень про помилки, тому в різних системах він може відрізнатись.
 - Синтаксичні помилки також називають помилками компіляції, або помилками часу компіляції.

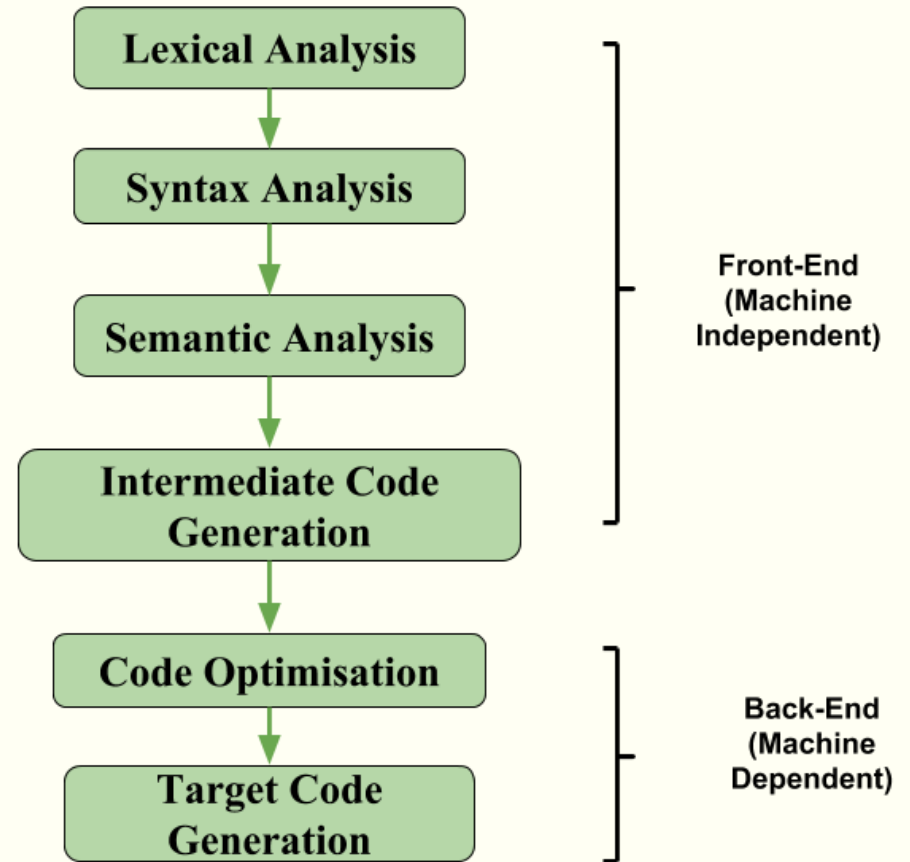
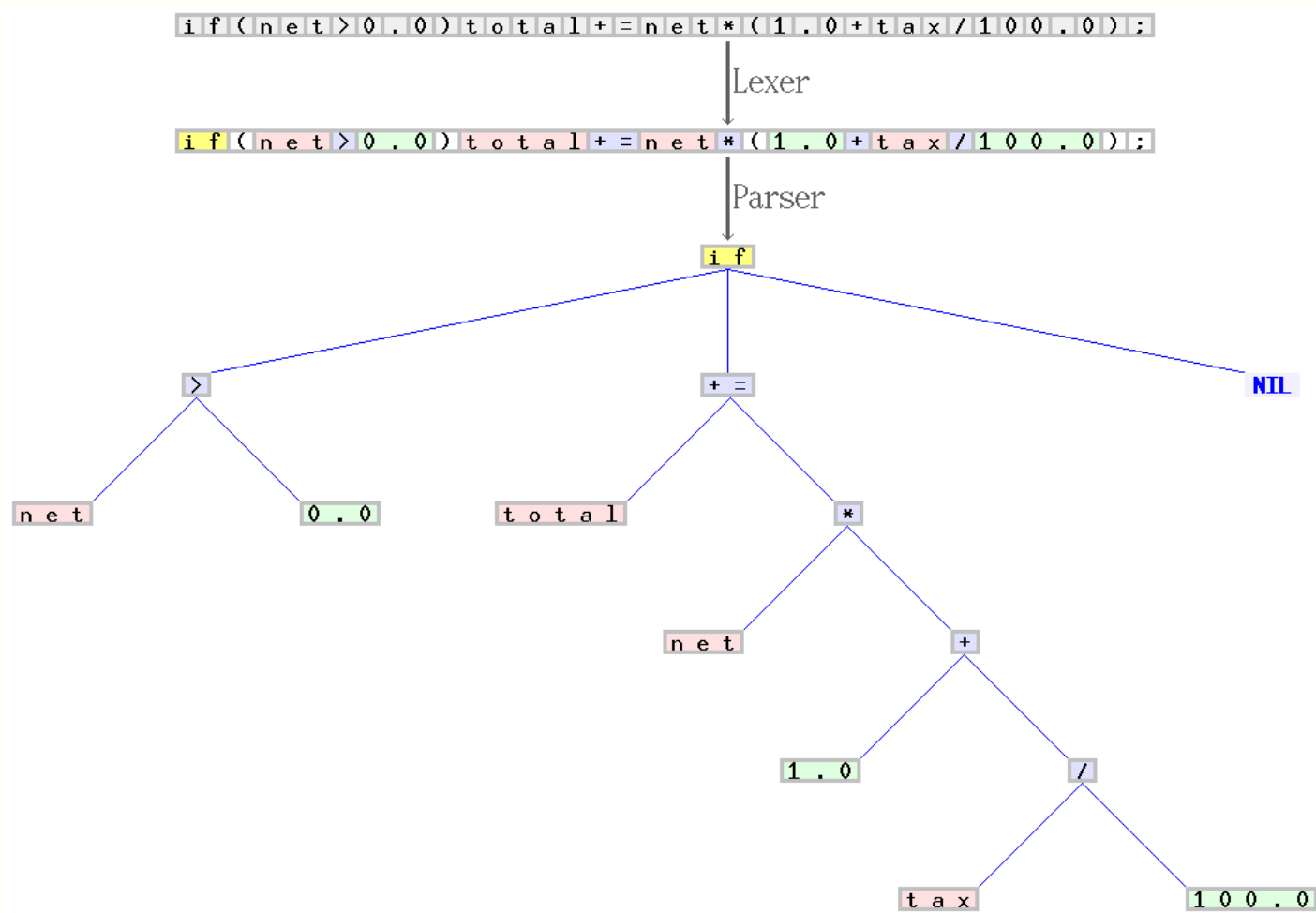

Детальніше про процес компіляції

- Компіляція відбувається у кілька етапів:
 - Лексичний аналіз (токенізація) – розбиття програми на токени (послідовність символів, що є граматичними одиницями мови програмування).
 - Синтаксичний аналіз (парсинг) – перевіряє граматичну правильність тексту програми, будує дерево розбору.
 - Семантичний аналіз – перевіряє, чи має смисл утворене дерево розбору, виконує перевірку типів, управляючих операторів тощо.
 - Генератор проміжного коду – перетворює дерево розбору на набір команд проміжної мови.
 - Оптимізатор коду – перетворює утворений код так, щоб він споживав менше ресурсів та працював швидше. Зміст коду не змінюється.
 - Генератор цільового коду – формує зрозумілий для машини код, виділяє регістри пам'яті, відбирає інструкції на виконання тощо.

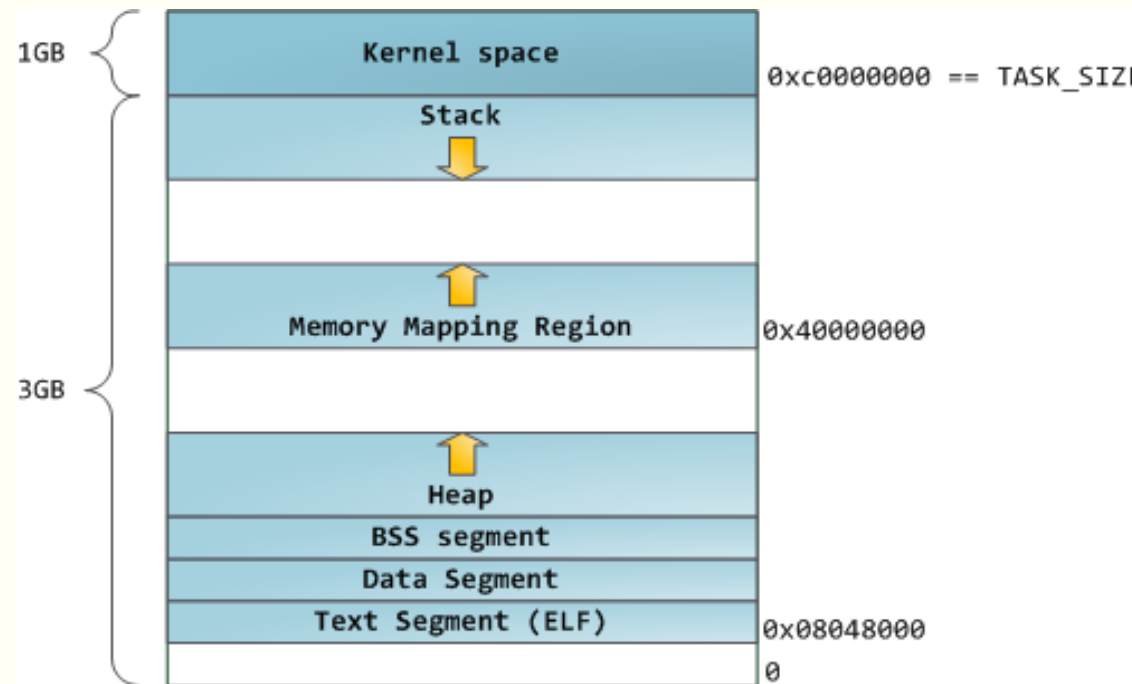

Етапи лексичного та синтаксичного аналізу

Фаза 4: компонування (linking)

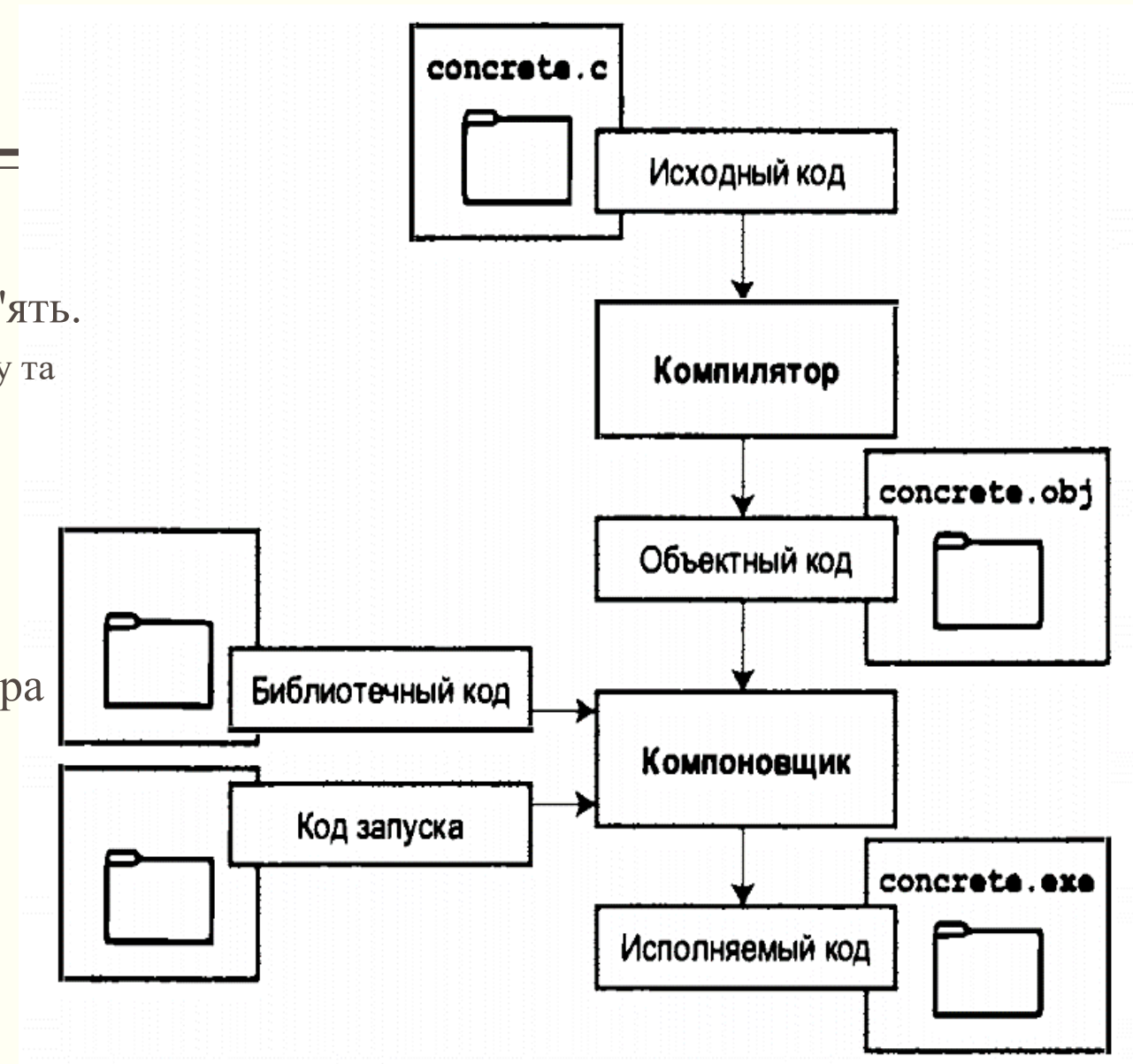
- Зазвичай С-програми містять посилання на функції, що знаходяться десь в іншому місці (стандартних бібліотеках або приватних бібліотеках групи програмістів, які працюють над спільним проектом).
 - Об'єктний код, створений компілятором, найчастіше містить «дірки», зарезервовані під відсутні частини.
 - Компонувальник зв'язує об'єктний код з кодом відсутніх функцій і генерує виконуваний образ (без «дірок»).

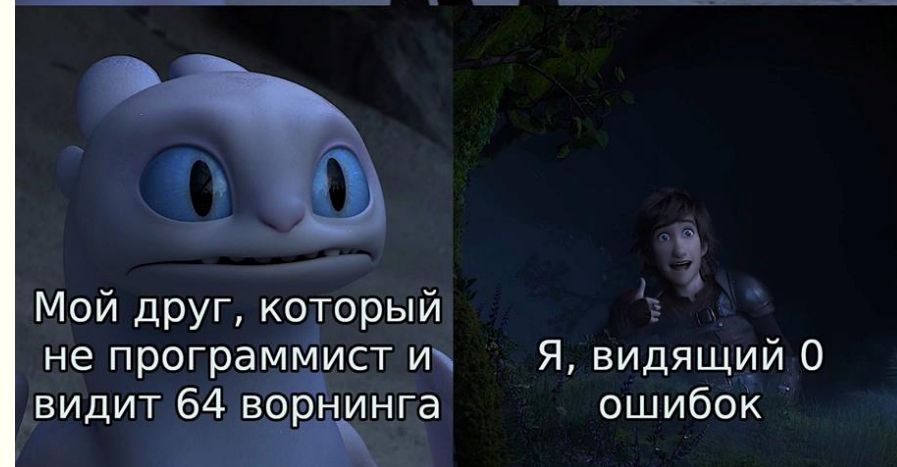
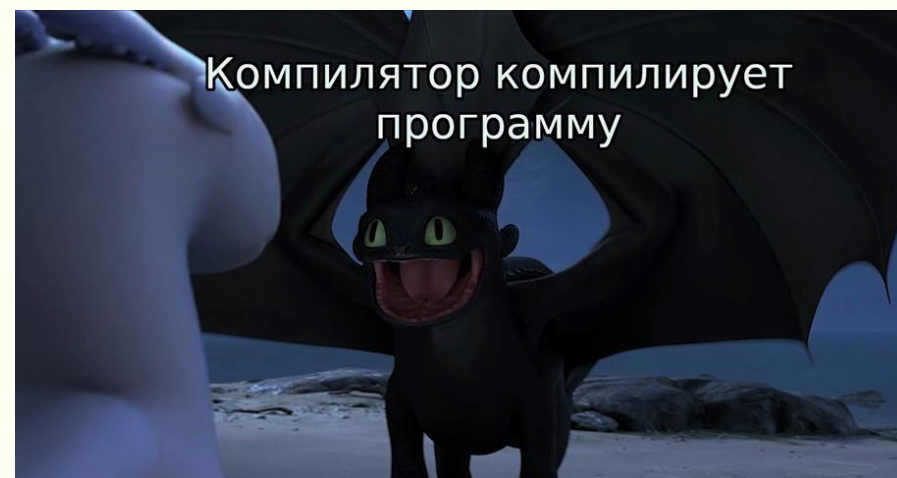

Фаза 5: завантаження

Фаза 6: виконання

- Перш ніж програма буде запущена, її необхідно завантажити в оперативну пам'ять.
 - Завантажувач читає виконуваний образ з диску та копіює його в оперативну пам'ять.
 - Також завантажувач робить завантаження необхідних спільних бібліотек.
- Комп'ютер під керуванням свого процесора (CPU) виконує програму інструкція за інструкцією.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

Наступне питання: підходи до налагодження програмного коду